

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

28. juni 2018*

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde i civile sager – kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar – forordning (EF) nr. 2201/2003 – artikel 8, stk. 1 – barnets sædvanlige opholdssted – spædbarn – omstændigheder, der er afgørende med henblik på at fastlægge dette sted«

I sag C-512/17,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (ret i første instans i Poznań-Stare Miasto, Polen) ved afgørelse af 16. august 2017, indgået til Domstolen den 22. august 2017, i sagen

HR

procesdeltagere:

KO,

Prokuratura Rejonowa Poznań Stare Miasto w Poznaniu,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.L. da Cruz Vilaça (refererende dommer), og dommerne E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger og F. Biltgen,

generaladvokat: N. Wahl,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- HR ved advokat A. Kastelik-Smaza,
- KO ved advokat K. Obrębska-Czyż,
- den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,
- den tjekkiske regering ved M. Smolek, J. Vlácil og A. Kasalická, som befuldmægtigede,

* Processprog: polsk.

– Europa-Kommissionen ved M. Wilderspin og D. Milanowska, som befuldmægtigede,
og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel forelæggelse vedrører fortolkningen af artikel 8, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 (EUT 2003, L 338, s. 1).
- 2 Denne anmodning er blevet fremsat i forbindelse med en sag anlagt af HR vedrørende en anmodning om fastsættelse af vilkårene for udøvelse af forældreansvaret over den pågældendes mindreårige datter.

Retsforskrifter

Forordning nr. 2201/2003

- 3 Følgende fremgår af 12. betragtning til forordning nr. 2201/2003:
»De kompetenceregler, der fastsættes i denne forordning for sager vedrørende forældreansvar, er udformet under hensyntagen til barnets bedste og bygger navnlig på kriteriet om nærhed. Dette betyder, at kompetencen først og fremmest bør tilfalde retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, undtagen i visse situationer, hvor barnets opholdssted ændres, eller hvor indehaverne af forældreansvar har aftalt andet.«
- 4 I denne forordnings artikel 2, nr. 9), defineres »forældremyndighed« som »navnlig rettigheder og pligter vedrørende omsorgen for et barns person og særlig retten til at bestemme, hvor barnet skal bo«.
- 5 Afdeling II med overskriften »Forældreansvar« i nævnte forordnings kapitel II, der selv har overskriften »Kompetence«, indeholder bl.a. samme forordnings artikel 8-15.
- 6 Artikel 8 i forordning nr. 2201/2003 med overskriften »Generel kompetence« fastsætter:
»1. Kompetencen til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende forældreansvar over for et barn ligger hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges.
2. Stk. 1 finder anvendelse med forbehold af artikel 9, 10 og 12.«

7 Forordningens artikel 12 med overskriften »Aftale om værneting« bestemmer i stk. 3:

»Retterne i en medlemsstat har ligeledes kompetence i spørgsmål vedrørende forældreansvar over for et barn i forbindelse med andre retssager end dem, der er omhandlet i stk. 1:

a) hvis barnet har en væsentlig tilknytning til den pågældende medlemsstat, bl.a. i kraft af, at en af indehaverne af forældreansvar har sit sædvanlige opholdssted i medlemsstaten, eller at barnet er statsborger i medlemsstaten,

og

b) hvis denne kompetence på det tidspunkt, hvor sagen anlægges, udtrykkeligt eller på anden utvetydig måde er accepteret af alle parter i sagen, og denne kompetence er til barnets bedste.«

8 Artikel 15 i forordning nr. 2201/2003 med overskriften »Henvisning til en ret, der er bedre egnet til at behandle sagen« har følgende ordlyd:

»1. Undtagelsesvis kan en ret i en medlemsstat, der har kompetence til at påkende sagens realitet, hvis den finder, at en ret i en anden medlemsstat, som barnet har en særlig tilknytning til, er bedre egnet til at behandle sagen eller en specifik del af sagen, såfremt dette er til barnets bedste:

a) udsætte behandlingen af sagen eller den specifikke del heraf og opfordre parterne til at anlægge sag ved retten i den pågældende anden medlemsstat i overensstemmelse med stk. 4 eller

b) anmode en ret i en anden medlemsstat om at erklære sig kompetent i overensstemmelse med stk. 5.

[...]

3. Barnet anses for at have en særlig tilknytning til en medlemsstat som omhandlet i stk. 1:

[...]

c) hvis barnet er statsborger i den pågældende medlemsstat

[...]«

Polsk ret

9 I henhold til artikel 579, 582 og 582¹ i ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (civil retsplejelov) af 17. november 1964 (Dz. U. 2016, pos. 1822) i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »den civile retsplejelov«), skal sager vedrørende tildeling af forældremyndighed, afgørelse af barnets tarv og samværsordningen for barnet behandles inden for rammerne af den frivillige retspleje.

10 Det følger af den civile retsplejelovs artikel 1099, § 1, at den ret, for hvilken sagen er indbragt, på ethvert trin i proceduren af egen drift undersøger spørgsmålet om de polske retters kompetence. I tilfælde af manglende kompetence afviser retten sagen.

- 11 I henhold til den civile retsplejelovs artikel 386, § 6, er den retlige vurdering og de angivelser vedrørende procedurens forløb, som findes i begrundelsen for dommen fra appelretten, bindende for såvel den ret, som sagen er henvist til, som appelretten i forbindelse med en ny behandling af sagen. I henhold til den civile retsplejelovs artikel 13, § 2, finder denne bestemmelse tilsvarende anvendelse i sager, der behandles inden for rammerne af den frivillige retspleje.

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 12 HR er en polsk statsborger, der siden 2005 har boet i Bruxelles (Belgien), hvor hun arbejder som tjenestemand ved Tjenesten for EU's Optræden Udadtil (EEAS) på en tidsubegrænset ansættelseskontrakt. KO er belgisk statsborger og ligeledes bosiddende i Bruxelles.
- 13 HR og KO mødte hinanden i 2013. I juni 2014 flyttede de sammen i Bruxelles. I dette forhold fødtes den 16. april 2015 i Bruxelles en datter, MO, som har både polsk og belgisk statsborgerskab. Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at HR og KO har fælles forældreansvar over for MO.
- 14 Efter at MO blev født, har HR med KO's samtykke gentagne gange opholdt sig i Polen sammen med barnet som led i sin forældreorlov og i ferier og på helligdage i perioder på op til tre måneder. HR boede under disse ophold med barnet hos sine forældre i Przesieka (Polen) eller i en bolig i Poznań (Polen), som hun har ejet siden 2013.
- 15 I august 2016 blev HR og KO separeret og har siden levet hver for sig i Bruxelles. MO bor hos HR, og efter aftale med hende ser KO sin datter en gang om ugen, lørdag fra kl. 10.00 til kl. 16.00. Sidstnævnte har indrettet et værelse til barnet i sin lejlighed. Forældrene har desuden gjort brug af mægling for at afgøre spørgsmålet om forældreansvaret over for MO. Mæglingen stoppede imidlertid i november 2016.
- 16 MO går hverken i vuggestue eller børnehave. HR's mor hjælper hende med at passe barnet til daglig. Tidligere var det en polsk barnepige, der tog sig af barnet. HR og MO er registreret som bosiddende både i Belgien og i Polen. HR og hendes familie kommunikerer med barnet på polsk, mens KO taler fransk med hende. Deres datter taler og forstår hovedsageligt førstnævnte sprog.
- 17 HR ønsker at tage fast bopæl i Polen sammen med MO, hvilket KO har modsat sig. I denne sammenhæng anmodede HR den 10. oktober 2016 Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (ret i første instans i Poznań-Stare Miasto, Polen) for det første om at fastlægge MO's opholdssted som værende hendes til enhver tid eget opholdssted, og for det andet at fastlægge samværsordningen til fordel for KO.
- 18 Ved kendelse af 2. november 2016 afviste Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (ret i første instans i Poznań-Stare Miasto) denne anmodning på grund af de polske retters manglende internationale kompetence til at påkende sagen. Ifølge denne ret er barnets sædvanlige opholdssted, for så vidt som HR bor og arbejder i Bruxelles, og at MO bor hos hende, beliggende i Belgien. Ifølge artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 bestemmes barnets sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges. Den omstændighed, at HR ofte besøger sin familie i Polen sammen med barnet, og at hun ejer en bolig i denne medlemsstat, ændrer ikke denne konklusion.
- 19 Den 17. november 2016 iværksatte sagsøgeren appel til prøvelse af denne kendelse ved Sąd Okręgowy w Poznaniu (den regionale domstol i Poznań, Polen). I februar 2017 anlagde KO desuden sag ved en ret i Bruxelles vedrørende forældreansvaret over for MO. Sidstnævnte ret har imidlertid besluttet at udsætte sagen, indtil der træffes afgørelse i den sag, der er anlagt ved de polske retter.

- 20 Ved kendelse af 28. marts 2017 ophævede Sąd Okręgowy w Poznaniu (den regionale domstol i Poznań) kendelsen fra Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (ret i første instans i Poznań-Stare Miasto), idet den fastslog, at de polske retter på grundlag af artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 havde kompetence til at påkende anmodningen i hovedsagen.
- 21 I denne forbindelse fastslog appelretten, at MO's sædvanlige opholdssted på tidspunktet for indgivelsen af denne anmodning var i Polen. Denne ret mindede i denne forbindelse om, at i overensstemmelse med Domstolens praksis, bl.a. dom af 22. december 2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829), svarer barnets sædvanlige opholdssted til det sted, som afspejler en vis familiemæssig og social tilknytning for barnet. Ifølge appelretten var MO, som på tidspunktet for indgivelsen af anmodningen i hovedsagen var 18 måneder gammel, ikke integreret i det belgiske samfund, for så vidt som hun hverken gik i vuggestue eller børnehave, ingen barnepige havde af denne nationalitet, og hendes far var den eneste person, som hun havde kontakt med, der skabte denne tilknytning. Siden september 2016 har MO's familiemæssige tilknytning været begrænset til hendes mor, som har forældremyndigheden over hende til daglig. MO har imidlertid været forbundet med polske traditioner og polsk kultur gennem moderen og dennes familie, idet hun har haft en polsk barnepige og hovedsageligt udtrykker sig på polsk, hun har tilbragt ferier og helligdage samt størstedelen af HR's forældreorlov i Polen, og hun blev døbt i denne medlemsstat.
- 22 Ifølge samme ret viser den omstændighed, at HR og KO ikke var gift og ikke havde købt bolig i Bruxelles, at førstnævnte ikke havde til hensigt at opholde sig i Belgien længere, end hvad der var krævet af hensyn til hendes arbejde. Hendes erhvervelse af en bolig i Poznań og hendes hyppige og længerevarende ophold i Polen var tværtimod tegn på, at hun havde til hensigt at vende tilbage for at bo i denne medlemsstat.
- 23 I april 2017 nedlagde den belgiske anklagemyndighed et tidsbestemt forbud over for MO mod at forlade Belgien. HR opnåede imidlertid tilladelse til at opholde sig med barnet i Polen fra den 11. juli 2017 til den 12. august 2017.
- 24 Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (ret i første instans i Poznań-Stare Miasto) har på ny fået forelagt hovedsagen efter annullationen af dens oprindelige kendelse. Den 19. juni 2017 udvidede HR sin påstand og anmodede denne ret om tilladelse til at flytte MO til Polen.
- 25 Denne ret er af den opfattelse, at der under hensyntagen til Domstolens praksis, særligt dom af 22. december 2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829), er to mulige fortolkninger af begrebet »sædvanlige opholdssted« som omhandlet i artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 i en sag som den, der verserer for den.
- 26 Det kunne således være muligt at fastslå et spædbarn som MO's sædvanlige opholdssted alene under hensyntagen til den tilknytning, der udløber af den forælder, der har den faktiske forældremyndighed over barnet til daglig. Ud fra dette synspunkt ville den tilknytning, som barnet har med den medlemsstat, hvor denne forælder er statsborger, godtgjort ved den omstændighed, at forælderen opholder sig dér i nævnte forælders helligdags- og ferieperioder, at barnets bedsteforældre og yderligere slægtninge på samme forælders side er bosiddende i denne medlemsstat, at barnet er døbt dér, og at barnet hovedsageligt udtrykker sig på nævnte medlemsstats sprog, være afgørende.
- 27 Andre omstændigheder kunne imidlertid tages i betragtning i samme omfang, særligt den omstændighed, at det pågældende barn til daglig opholder sig i den givne medlemsstat, at den forælder, der har den faktiske forældremyndighed, er beskæftiget i denne medlemsstat, at barnet modtager lægebehandling dér, og at den anden forælder, som barnet har regelmæssig kontakt med, er statsborger i nævnte medlemsstat og har sit sædvanlige opholdssted dér.

28 På denne baggrund har Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu (ret i første instans i Poznań-Stare Miasto) besluttet at udsætte sagen og stille Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 8, stk. 1, i [...] forordning [...] nr. 2201/2003 [...] under omstændigheder som de foreliggende fortolkes således, at:

– det sædvanlige opholdssted for et barn på 18 måneder er den medlemsstat, som af følgende grunde afspejler en vis familiemæssig og social tilknytning for barnet: statsborgerskabet for den forælder, der dagligt tager sig af barnet, den omstændighed, at barnet overvejende bruger sproget i denne forælders oprindelsesland, barnets dåb i dette land og besøg på op til tre måneders varighed i denne medlemsstat i forbindelse med ferie og den pågældende forælders forældreorlov, samt barnets kontakt med denne forælders familie

– i en situation, hvor barnet bor med denne forælder i en anden medlemsstat i alle øvrige perioder, og den forælder er ansat i den nævnte stat inden for rammerne af en tidsbegrænset kontrakt, og barnet i denne stat opretholder en regelmæssig, men begrænset kontakt med den anden forælder og hans familie?

2) Skal der i forbindelse med afgørelsen på grundlag af artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 af det sædvanlige opholdssted for et barn på 18 måneder, der på grund af sin alder til daglig passes af den ene forælder, men som på den anden side opretholder en regelmæssig, men begrænset kontakt med den anden forælder, i mangel af enighed mellem forældrene om udøvelsen af forældremyndigheden og samværsordningen for barnet med henblik på afgørelse af barnets familiemæssige og sociale tilknytning, tages tilsvarende højde for de relationer, der forbinder barnet med hver forælder, eller skal der primært tages højde for barnets relationer med den forælder, der til daglig tager sig af barnet?»

Retsforhandlingerne for Domstolen

29 Den forelæggende ret har anmodet om, at nærværende sag undergives den præjudicielle hasteprocedure, der er fastsat i artikel 107 i Domstolens procesreglement. Den 6. september 2017 har Femte Afdeling efter at have hørt generaladvokaten besluttet ikke at efterkomme anmodningen.

30 Den 15. november 2017 har Domstolens præsident besluttet, at sagen skal pådømmes forud for andre i henhold til artikel 53, stk. 3, i nævnte procesreglement.

Om de præjudicielle spørgsmål

Om formaliteten

31 Med henblik på at anfægte formaliteten med hensyn til anmodningen om præjudiciel afgørelse har HR for det første sat spørgsmålstejn ved fremstillingen af sagens faktiske omstændigheder i forelæggelsesafgørelsen, som hun mener er ufuldstændig og vildledende. Hun er af den opfattelse, at den forelæggende ret ved selve formuleringen af de præjudicielle spørgsmål minimerer den tilknytning, der er mellem MO og Polen.

32 Det er i denne henseende tilstrækkeligt at bemærke, at Domstolen inden for rammerne af den procedure, der er fastsat i artikel 267 TEUF, som er baseret på en klar adskillelse mellem de nationale retters og Domstolens funktioner, alene har kompetence til at træffe afgørelse vedrørende fortolkningen eller gyldigheden af en EU-retlig forskrift på grundlag af de faktiske omstændigheder, således som de er beskrevet af den nationale ret. Både indsamlingen og bedømmelsen af de faktiske

omstændigheder henhører under sidstnævnte rets kompetence (jf. i denne retning dom af 3.9.2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, præmis 13 og den deri nævnte retspraksis, samt af 21.7.2016, Argos Supply Trading, C-4/15, EU:C:2016:580, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).

- 33 Det tilkommer således ikke Domstolen at træffe afgørelse om eventuelle uenigheder vedrørende de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag. Det påhviler den derimod at fortolke forordning nr. 2201/2003 i lyset af de forhold, som den forelæggende ret har konstateret.
- 34 For det andet har HR anfægtet nødvendigheden af at forelægge de nærværende præjudicielle spørgsmål. Hun tvivler i denne henseende på, at et svar fra Domstolen vedrørende de polske retters internationale kompetence stadig er nyttigt under hensyntagen til den tid, der er gået siden indgivelsen af anmodningen vedrørende forældreansvaret over for MO. På dette trin ville det snarere være i barnets interesse at træffe afgørelse om sagens realitet. Desuden er den forelæggende ret i virkeligheden ikke i tvivl om fortolkningen af EU-retten, men forsøger blot at få Domstolen til at bekræfte den vurdering af de faktiske omstændigheder, som er foretaget af Sąd Okręgowy w Poznaniu (den regionale domstol i Poznań), selv om en sådan vurdering ikke er omfattet af Domstolens kompetence.
- 35 I denne henseende bemærkes, at inden for rammerne af det ved artikel 267 TEUF indførte samarbejde mellem Domstolen og de nationale retter tilkommer det udelukkende den nationale ret på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen (dom af 14.3.2013, Allianz Hungária Biztosító m.fl., C-32/11, EU:C:2013:160, præmis 19 og den deri nævnte retspraksis).
- 36 Heraf følger, at den forelæggende ret i den foreliggende sag alene har kompetence til at vurdere om den, uanset den af Sąd Okręgowy w Poznaniu (den regionale domstol i Poznań) afsagte kendelse, er i tvivl om fortolkningen af de i forordning nr. 2201/2003 fastsatte regler for international kompetence, der nødvendiggør den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse.
- 37 Under disse omstændigheder kan anmodningen om præjudiciel afgørelse antages til realitetsbehandling.

Om realiteten

- 38 Med sine to spørgsmål, der skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, hvorledes begrebet barnets »sædvanlige opholdssted« som omhandlet i artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 skal fortolkes, herunder navnlig de elementer, der gør det muligt at fastlægge det sted, hvor et spædbarn har sit sædvanlige opholdssted under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede.
- 39 I denne henseende bemærkes, at denne bestemmelse fastsætter, at kompetencen til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende forældreansvar over for et barn ligger hos retterne i den medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted på det tidspunkt, hvor sagen anlægges.
- 40 Da denne forordning ikke indeholder en definition af begrebet barnets »sædvanlige opholdssted« eller en henvisning til medlemsstaternes lovgivning i denne henseende, har Domstolen gentagne gange fastslået, at der er tale om et selvstændigt EU-retligt begreb, der skal fortolkes under hensyntagen til konteksten af de bestemmelser, der henviser til dette begreb, og formålene med forordning nr. 2201/2003, herunder det, der fremgår af 12. betragtning hertil, hvorefter de kompetenceregler, som fastsættes i forordningen, er udformet under hensyntagen til barnets bedste og navnlig bygger på kriteriet om nærhed (dom af 2.4.2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, præmis 31, 34 og 35, af 22.12.2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, præmis 44-46, af 9.10.2014, C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, præmis 50, og af 8.6.2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, præmis 40).

- 41 Ifølge Domstolens praksis skal et barns sædvanlige opholdssted fastlægges ud fra samtlige af den enkelte sags specifikke omstændigheder. Foruden barnets fysiske tilstedeværelse på en medlemsstats område, skal der lægges vægt på andre faktorer, som kan påvise, at denne tilstedeværelse på ingen måde er af midlertidig eller tilfældig karakter, og at det afspejler en vis familiemæssig og social tilknytning (jf. i denne retning dom af 2.4.2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, præmis 37 og 38, af 22.12.2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, præmis 44 og 47-49, og af 8.6.2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, præmis 42 og 43).
- 42 Det fremgår af denne retspraksis, at barnets sædvanlige opholdssted som omhandlet i forordning nr. 2201/2003 svarer til det sted, som er det faktiske midtpunkt for barnets livsinteresser. I henhold til denne forordnings artikel 8, stk. 1, skal den ret, hvor sagen er anlagt, bestemme, hvor dette midtpunkt befinder sig på det tidspunkt, hvor anmodningen vedrørende forældreansvar over for barnet indgives.
- 43 I denne forbindelse skal der bl.a. lægges vægt på faktorer såsom opholdets varighed, regelmæssighed, vilkårene og baggrunden for barnets ophold på andre medlemsstaternes område, hvor barnet har opholdt sig i løbet af sit liv, stedet og vilkårene for barnets skolegang og barnets familiemæssige og sociale relationer i nævnte medlemsstater (jf. i denne retning dom af 2.4.2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, præmis 39).
- 44 Når et barn ikke er i skolealderen, og endnu mere når det drejer sig om et spædbarn, er den eller de referencepersoner, som barnet bor sammen med, og som har den faktiske forældremyndighed og tager sig af barnet til daglig – som hovedregel barnets forældre – desuden særlig vigtige ved fastlæggelsen af det sted, som er midtpunkt for barnets livsinteresser. Domstolen har udtalt, at et sådant barns tilknytning således hovedsageligt gælder familien og består af denne person eller disse personer, og at det nødvendigvis deler sin sociale og familiemæssige tilknytning med den persongruppe, som det er afhængigt af (jf. i denne retning dom af 22.12.2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, præmis 53-55).
- 45 I tilfælde af, at et sådant spædbarn til daglig bor sammen med sine forældre, skal det fastlægges, hvor disse opholder sig stabilt og har en social og familiemæssig tilknytning. I denne henseende skal der tages hensyn til faktorer såsom opholdets varighed, regelmæssighed, vilkårene og baggrunden for opholdet på hver medlemsstats område samt til deres og barnets familiemæssige og sociale relationer heri (jf. i denne retning dom af 22.12.2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, præmis 55 og 56).
- 46 Endelig kan forældrenes hensigt om at tage fast bopæl i en anden medlemsstat sammen med barnet, når den fremgår af ydre omstændigheder, desuden tages i betragtning ved fastlæggelsen af barnets sædvanlige opholdssted (jf. i denne retning dom af 2.4.2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, præmis 40, af 9.10.2014, C, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, præmis 52, og af 8.6.2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, præmis 46).
- 47 På denne baggrund fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at barnet MO i den foreliggende sag er født og har boet i Bruxelles med begge sine forældre, og at hun efter forældrenes separation på tidspunktet for indgivelsen af anmodningen om fastsættelse af vilkårene for forældreansvaret stadig boede i Bruxelles hos HR, idet sidstnævnte udøvede den faktiske forældremyndighed over barnet. Det fremgår desuden af denne afgørelse, at HR, som i flere år har boet i denne samme by, er beskæftiget dér inden for rammerne af en tidsubegrænset kontrakt. Disse omstændigheder tyder på, at HR og det barn, som er afhængig af hende, på det tidspunkt, hvor sagen blev anlagt ved den forelæggende ret, opholdt sig stabilt på belgisk område. Henset til opholdets varighed, regelmæssighed og vilkårene og baggrunden for opholdet afspejler et sådant ophold desuden i princippet en vis social tilknytning for den pågældende forælder, som barnet deler.

- 48 Selv om det desuden er korrekt, at et spædbarns familiemæssige tilknytning, når barnets forældre bor hver for sig, i vidt omfang bestemmes af den forælder, som barnet bor sammen med til daglig, er den anden forælder også en del af denne tilknytning, for så vidt som barnet stadig har regelmæssig kontakt med denne. Hvis en sådan relation er til stede, skal der således tages hensyn hertil med henblik på at fastslå det sted, som er midtpunkt for barnets livsinteresser.
- 49 Hvor meget vægt denne relation skal tillægges, afhænger af omstændighederne i den konkrete sag. I en sag som den i hovedsagen omhandlede er det tilstrækkeligt at bemærke, at den omstændighed, at barnet oprindeligt også boede i den by, hvor barnet sædvanligvis opholder sig, sammen med denne anden forælder ligesom den omstændighed, at denne forælder stadig bor i denne by og har ugentlig kontakt med barnet, viser, at sidstnævnte i den pågældende by har en familiemæssig tilknytning bestående af sine to forældre.
- 50 Ganske vist fremgår det desuden af forelæggelsesafgørelsen, at barnet MO adskillige gange, nogle gange op til tre måneder, har opholdt sig i Polen, den medlemsstat, hvor HR kommer fra, og hvor hendes familie bor.
- 51 I denne henseende ligger det ikke desto mindre fast, at baggrunden for MO's ophold i Polen var hendes moders ferier og helligdage. Det skal imidlertid præciseres, at et barns tidligere ophold sammen med sine forældre på en medlemsstats område i forbindelse med ferier i princippet svarer til tilfældige og midlertidige afbrydelser af deres normale liv. Sådanne ophold kan derfor som hovedregel ikke udgøre afgørende omstændigheder i forbindelse med vurderingen af barnets sædvanlige opholdssted. Den omstændighed, at disse ophold i den foreliggende sag nogle gange varede flere uger, endda måneder, berører ikke i sig selv relevansen af disse betragtninger.
- 52 I denne sammenhæng er det heller ikke afgørende, at HR oprindeligt stammer fra den pågældende medlemsstat, og at barnet derfor deler denne medlemsstats kultur – hvilket bl.a. det sprog, som barnet hovedsageligt udtrykker sig på, og den omstændighed, at det er døbt dér, vidner om – og har forbindelse med de familiemedlemmer, der bor i nævnte medlemsstat.
- 53 Som HR og den polske regering har fremhævet i deres indlæg, har Domstolen i dom af 22. december 2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, præmis 55), ganske vist fastslået, at der ved fastlæggelsen af nævnte forælders sociale og familiemæssige tilknytning og barnets deraf afledte tilknytning kan tages hensyn til den geografiske og familiemæssige oprindelse af den forælder, der udøver forældremyndigheden over barnet.
- 54 Som det er anført i nærværende doms præmis 41, indebærer fastlæggelsen af barnets sædvanlige opholdssted som omhandlet i artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 imidlertid en helhedsanalyse af den enkelte sags specifikke omstændigheder. Man skal derfor være tilbageholdende med at overføre de oplysninger, der er givet i forbindelse med en sag, til andre sager.
- 55 I denne henseende havde Barbara Mercredi i den sag, der gav anledning til dom af 22. december 2010, Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829), forladt Det Forenede Kongerige, hvor hun tidligere boede sammen med sin datter, og var rejst til øen Réunion (Frankrig), da datteren kun var to måneder gammel. På det tidspunkt, hvor denne fjernelse fandt sted, havde Barbara Mercredi alene »forældremyndigheden« over barnet som omhandlet i artikel 2, nr. 9), i forordning nr. 2201/2003. Da mor og datter på tidspunktet for anlæggelsen af søgsmålet i denne sag kun havde opholdt sig nogle dage på øen Réunion, drejede det sig om at fastlægge, om barnets sædvanlige opholdssted som omhandlet i denne forordning stadig var Det Forenede Kongerige, eller om det under hensyntagen til en sådan geografisk fjernelse var blevet overført til Frankrig. I denne sammenhæng var de omstændigheder, at Barbara Mercredi stammede fra denne ø, at hendes familie stadig boede dér, og at hun talte fransk, indicier, der tydede på, at sidstnævntes flytning og dermed overførslen af hendes datters sædvanlige opholdssted var permanent.

- 56 I en sammenhæng som den i hovedsagen omhandlede må den geografiske oprindelse af den forælder, der udøver den faktiske forældremyndighed over barnet, og de relationer, som sidstnævnte opretholder med sin familie i den omhandlede medlemsstat, med henblik på fastlæggelsen af det sted, som er midtpunkt for barnets livsinteresser, ikke skygge for de objektive omstændigheder, der tyder på, at barnet opholder sig stabilt og regelmæssigt med samme forælder i en anden medlemsstat på tidspunktet for indgivelsen af anmodningen vedrørende forældreansvar.
- 57 Hvad desuden angår et barns kulturelle bånd i forhold til den medlemsstat, som dets forældre stammer fra, bemærkes, at det er korrekt, at disse kan fremhæve en vis nærhed mellem barnet og den pågældende medlemsstat, som i det væsentlige svarer til et tilhørsforhold som statsborger. Barnets sprogkundskaber og statsborgerskab kan desuden pege i retning af barnets sædvanlige opholdssted (jf. i denne retning dom af 2.4.2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, præmis 39).
- 58 EU-lovgiver har i forordning nr. 2201/2003 imidlertid kun givet begrænset plads til sådanne betragtninger vedrørende forældreansvar. Særligt kan kompetencen for retterne i den medlemsstat, hvor barnet er statsborger, i henhold til denne forordning kun tillægges større betydning end kompetencen i den medlemsstat, hvor barnet bor, under de omstændigheder og på de betingelser, der er udtømmende opregnet i nævnte forordnings artikel 12 og 15.
- 59 Dette valg er udtryk for en bestemt opfattelse af barnets bedste. EU-lovgiver er således af den opfattelse, at de retter, som geografisk er tættest ved barnets sædvanlige opholdssted, ofte er bedst egnede til at vurdere de foranstaltninger, som skal træffes i barnets interesse (jf. i denne retning dom af 23.12.2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, præmis 36, af 15.7.2010, Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, præmis 91, og af 15.2.2017, W og V, C-499/15, EU:C:2017:118, præmis 51 og 52).
- 60 Ved fortolkningen af begrebet barnets »sædvanlige opholdssted« som omhandlet i artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 kan barnets kulturelle bånd eller dets statsborgerskab derfor ikke tillægges afgørende betydning til skade for objektive geografiske betragtninger uden at tilsidesætte EU-lovgivers hensigt.
- 61 Endelig er den omstændighed, at den forælder, der udøver den faktiske forældremyndighed, eventuelt har til hensigt at vende tilbage for at bo sammen med barnet i den medlemsstat, hvorfra denne forælder stammer, ikke afgørende i en sammenhæng som den i hovedsagen omhandlede.
- 62 Som anført i nærværende doms præmis 46, kan forældres hensigt ganske vist udgøre en relevant faktor ved fastlæggelsen af barnets sædvanlige opholdssted.
- 63 På den ene side betyder den omstændighed, at et barn faktisk passes af den ene af sine forældre, imidlertid ikke, at forældrehensigten i alle tilfælde kun er begrænset til sidstnævntes vilje. For så vidt som begge forældre har forældremyndigheden over barnet som omhandlet i artikel 2, nr. 9), i forordning nr. 2201/2003 og ønsker at udøve denne ret, skal der således tages hensyn til, hvad de vil hver især.
- 64 Da fastlæggelsen af barnets sædvanlige opholdssted som omhandlet i forordning nr. 2201/2003 i alle tilfælde i det væsentlige hviler på objektive omstændigheder, er forældrenes hensigt på den anden side i princippet ikke i sig selv afgørende i denne henseende. Det drejer sig eventuelt kun om en »vejledning«, som kan supplere rækken af sammenfaldende forhold (jf. i denne retning dom af 8.6.2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, præmis 47 og 51).
- 65 Det forhold, at den forælder, der udøver den faktiske forældremyndighed over barnet, fremover ønsker at tage fast bopæl i den medlemsstat, hvorfra denne forælder stammer, hvad enten det forholder sig således eller ej, kan ikke i sig selv medføre, at barnets sædvanlige opholdssted etableres i denne medlemsstat. Som den tjekkiske regering har gjort gældende, er spørgsmålet om, hvor barnets sædvanlige opholdssted er på tidspunktet for indgivelsen af anmodningen vedrørende forældreansvar

over for barnet under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede, ikke sammenfaldende med spørgsmålet om en eventuel fremtidig overførsel af dette sædvanlige opholdssted til en anden medlemsstat. Den omstændighed, at nævnte forælder på dette tidspunkt ønsker fremover at tage fast bopæl i sin oprindelsesmedlemsstat, gør det dermed ikke muligt at konkludere, at barnet allerede boede dér på nævnte tidspunkt.

⁶⁶ Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 8, stk. 1, i forordning nr. 2201/2003 skal fortolkes således, at barnets sædvanlige opholdssted som omhandlet i denne forordning svarer til det sted, som er det faktiske midtpunkt for barnets livsinteresser. Det tilkommer den nationale ret at fastlægge, hvor dette midtpunkt er på tidspunktet for indgivelsen af anmodningen vedrørende forældreansvar over for barnet på grundlag af rækken af sammenfaldende forhold. I denne henseende, og henset til de af denne ret fastslåede faktiske omstændigheder, udgør samtlige de afgørende omstændigheder i en sag som den i hovedsagen omhandlede følgende:

- den omstændighed, at barnet, siden det blev født og indtil forældrenes separation, som regel boede sammen med dem på et givet sted
- den omstændighed, at den forælder, der siden parrets separation har udøvet den faktiske forældremyndighed over barnet, altid har opholdt sig sammen med barnet på dette sted til daglig og har været beskæftiget dér inden for rammerne af en tidsubegrænset kontrakt, og
- den omstændighed, at barnet på nævnte sted har regelmæssig kontakt med den anden forælder, som stadig bor dette samme sted.

I en sag som den i hovedsagen omhandlede kan følgende omstændigheder derimod ikke betragtes som afgørende:

- de ophold i forbindelse med ferier og helligdage, som den forælder, der udøver den faktiske forældremyndighed over barnet, tidligere har haft sammen med barnet på den medlemsstats område, hvorfra denne forælder stammer
- den omhandlede forælders oprindelse, barnets kulturelle bånd i forhold til denne medlemsstat, som udløber heraf, og barnets relationer med denne forælders familie, som er bosiddende i nævnte medlemsstat
- nævnte forælders eventuelle hensigt om fremover at tage fast bopæl i samme medlemsstat sammen med barnet.

Sagsomkostninger

⁶⁷ Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

Artikel 8, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000 skal fortolkes således, at barnets sædvanlige opholdssted som omhandlet i denne forordning svarer til det sted, som er det faktiske midtpunkt for barnets livsinteresser. Det tilkommer den nationale ret at fastlægge,

hvor dette midtpunkt er på tidspunktet for indgivelsen af anmodningen om forældreansvar over for barnet på grundlag af rækken af sammenfaldende forhold. I denne henseende, og henset til de af denne ret fastslåede faktiske omstændigheder, udgør samtlige de afgørende omstændigheder i en sag som den i hovedsagen omhandlede følgende:

- den omstændighed, at barnet, siden det blev født og indtil forældrenes separation, som regel boede sammen med dem på et givet sted
- den omstændighed, at den forælder, der siden parrets separation har udøvet den faktiske forældremyndighed over barnet, altid har opholdt sig sammen med barnet på dette sted til daglig og har haft beskæftigelse inden for rammerne af en tidsubegrænset kontrakt, og
- den omstændighed, at barnet på nævnte sted har regelmæssig kontakt med den anden forælder, som stadig bor dette samme sted.

I en sag som den i hovedsagen omhandlede kan følgende omstændigheder derimod ikke betragtes som afgørende:

- de ophold i forbindelse med ferier og helligdage, som den forælder, der udøver den faktiske forældremyndighed over barnet, tidligere har haft sammen med barnet på den medlemsstats område, hvorfra denne forælder stammer
- den omhandlede forælders oprindelse, barnets kulturelle bånd i forhold til denne medlemsstat, som udløber heraf, og barnets relationer med denne forælders familie, som er bosiddende i nævnte medlemsstat
- nævnte forælders eventuelle hensigt om fremover at tage fast bopæl i samme medlemsstat sammen med barnet.

Underskrifter